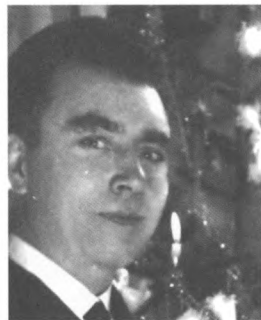

SUHAJDA ISTVÁN

(1900–1944)

1944, ősz.

A búcsúzó nyár erőtlen napsugarai langymeleget árasztanak a városra. A fákról sárgult falevelek hullnak alá. Vasárnap délután van. A kertvárosi családi ház nyitott ablakán át hegedűn magyar nóták, keringők hangjait hallani.

Az Ady Endre utca 12. alatt él Suhajda István és családja: Ida, a felesége, két fia, Béla és László. István átszellemülten, mint igazi művész, játszik a hangszeren. Pedig csak bog-nármester. A hangszer szülőfalujából, Bajmokról hozta magával, amikor összeházasodtak Idával, egy pacseri gazda lányával, és Szabadkára költöztek. Órákat nem vett, zeneiskolába sem járt, mégis ügyesen bánik a vonóval a húrokon.

Népes földműves családból származik. Az elemi iskola elvégzése után inasiskolába járt, és kitanulta a bog-nármesterséget. Kis vagyonából – és felesége hozományából – Szabadkán vettek egy kis családi házat, és bog-nárműhelyt nyitottak a Zentai úton. István elégedett az életével, nem is vár el többet, mint ami számára eddig megadott...

A vasárnapi ebéd illata még ott terjeng a szobában, de gőzölög már a feketekávé az asztalon. A fiúk a kemencepadkán ülve, egymást meg-megcsípve, huncut mosolygással hallgatják édesapjuk játékát. Édesanyjuk csodálattal követi férjének elegánsan feltartott karját és hosszú ujjait, melyek között kecsesen táncol a vonó a húrokon. István nem túl magas, zömök testalkatú. Bogárfekete a szeme, legényes a bajsza. Tiszteletet parancsoló magyar ember, akinek helyén a szíve, nevet, mulat, jó borokat iszik... Amikor szükség van rá, komoly arccal fegyelmezi gyermekeit, oktatja-neveli őket jóra, tisztességre.

Büszke a családjára és magyarságára. Ünnepeken Bocskaiban jár, és a fiától is megköveteli, hogy ezt az elegáns magyar öltözetet viseljék. Amatőr színészként tevékenykedett Bajmokon. Szabadkára költözésüket követően bekapcsolódott a Népkör Magyar Művelődési Központ munkájába. Tagja volt a Kerületi Ifjúsági Egyesületnek. Egész családja meg lehetőségen tevékeny társadalmi életet él.

Hétköznapi a műhelyben mindig lázas munka folyik, nagy a forgalom. Koppán a kalapács, csattog a fejsze, éles hangon sikolt a fűrész. Szereti a munkáját. Elégedettség tölti el, amikor a szorgalmas és hozzáértő ügyes kezek alól javított vagy teljesen új kocsik, kerekek kerülnek ki a műhelyből, és tesznek eleget az ipartestület megbízásának.

A kert virágainak vegyes illata lengi be az udvart, ahonnan néha a kocsisok beszélgetésének szófoszlányai szűrődnek be. Öröm az emberek között lenni! Olyanok között, akik tisztelik, sőt talán szeretik is. Barátai ezek az emberek, nyitottak a tréfára és szabad szájúak:

Suhajda István és felesége, Ida

kimondják, amit gondolnak...

A Suhajda család gondtalanul él a munkából. A kétszobás, előszobás és konyhás családi ház fokozatosan szépül, a boldogság szigete, a hozzá tartozó kerttel.

A fiait büszke magyarnak neveli: a himnuszt tisztelettel hallgatni, rendszeresen templomba járni, Bocskait viselni... Hangos szóval soha nem hangoztatja hovatartozását. Köz tudomású, hogy tagja a Turul Szövetségnek. Szükség szerint fegyelmezi is a fiait, akiket, kamaszkorban lévén, érdekel a sport. Egyszer késve érkeztek haza az FTC mérkőzéséről. A kapuban várta őket. Semmit nem kérdezett tőlük. Meglegyintette az egyiket, aztán a másikat is. Miheztartás végett. Az ígéretet, hogy idejében hazajönnek, be kell tartani. Még a

bejárati ajtóig sem értek a fiúk, s átölelte őket, éreztetve velük, hogy a fenyítés szükségszerű volt, de a szeretet örök... A saját képére igyekezett formálni őket, hogy csak szorgalommal, kitartással és következetességgel érhetnek el valamit az életben.

Az utolsó nap

Október utolsó napjainak egyike. A kertvárosi családi ház ajtaján kopogtatnak. Béla, a nagyobbik fiú van otthon. Mit sem sejtve ajtót nyit. Előtte egy állig felfegyverkezett partizán áll. Istvánt keresi. A fiú megretten, hiszen akkor már hallani lehetett, hogy elhurcolják a magyar férfiakat. Rémület fut át egész testén. Felfogja, mit jelent mindez. Édesapjára gondol, aki a bognárműhelyben dolgozik, és mit sem sejt a reá leselkedő veszélyből.

- Nincs itthon – mondja röviden.
- Hol van? – kérdezi kemény hangon a partizán.
- A műhelyben dolgozik.
- Hol van a műhely?

A fiú közli a műhely címét, a hivatlan vendég pedig odébbáll.

Úgy érzi, elárulta az édesapját. Ha most a tehervasúti felüljárón át lerövidítve az utat elrohanna a műhelybe, hogy figyelmeztesse az apját, talán megmenthetné. Minden bizonnyal előbb érne oda, mint gyalogosan a felfegyverzett partizán... Amikor hazaér az édesanyja, könnyeivel küszködve meséli el a történetet. A törékeny, kedves arcú, halk szavú asszony – miközben a meglepettségtől és a szívébe nyilalló fájdalomtól egy székre roskad – csak ennyit mond: „Hagyd, fiam. Ha odamész, minket is elvisznek. Ne okold magad, nem a te bűnöd...”

Ez volt az utolsó nap, amikor István hajnalban, mielőtt munkába ment, bepillantott mélyen alvó gyerekeire, megcsókolta az őt kikísérő feleségét. Soha többé nem látták. Hónapokig keresték, kerestették, érdeklődtek utána. A szóbeszédből arra következtettek, hogy a műhelyből a törvényszék emeleti börtönébe vitték. Biztosat azonban soha nem tudtak meg róla.

Nem sokkal eltűnése után szerb nemzetiségű szomszédjuk, kezében marokfegyvert szorongatva, rájuk rontott. Azt üvöltötte, hogy ő jelentette fel Istvánt, és az asszony kezébe nyomta a fegyvert. Arra kérte, hogy lője le. Ida gyenge kezéből kiesett a pisztoly. Nagyobb volt a bánata, mintsem hogy bosszú ébredt volna fel benne.

De megtudta, hogy ki vitette el szeretett férjét, ki lett okozója a családjá boldogtalanságának.

Nehéz idők jöttek. A műhelyt nem államosították, mert Ida nevéen volt. Évekig üzemeltette egy inasnak és fiainak a segítségével. A műhely tette lehetővé szerény megélhetésüket. A fiúk időközben elvégezték az egyetemet. Béla sebészorvos, László fogorvos lett.

Az élet fintora: sok évvel később Béla – mit sem sejtve betegének kilétéről – a haláltól mentette meg a fiát az egykori szomszédnak, aki 1944 őszén az édesapját partizán kézzre adta.

KÖZSÉGI VILANYTELEP
ÓBECSE

TELEFON: Irada 84.
Telep 21.

Postafelkarékpénztári csekkaszám: 74188.

Óbecse, 1948. 7. 10.

Kedves Fiám! Szülői munkám mellett is szerettem
 idet, hogy megvizsgáljalak. Ne aggódj, még ma vesek egy kávéat vagy
 14000. ért, vagy 12000. ért, amszól arannyal értékesíted. A drágább a
 Bogdán Sándor kávé, az olcsóbb Sere Gyuláé amely a Dögre Élelmé-
 kávé névvel van, de erősebb és nagyobb, mint a Bogdáné. Immolcsó
 rumok, lágy és jó helyen vannak. Vasárnap reggel inniét levezeték ny-
 vidékre, ahová az orvosoknál is fogok bejárni. Most ottit a
 „sporhtat” oda! Holnap már áruvalkódom is az új hely valamelyiké-
 be. Ümdeu jól van. Fj addig, ha valami kell, hozd meg.
 Nyugodt légy, edesapád - anyád szeretettel mindeure vigye és
 szeretettel benneteket, nem is várnak több kávéat, csak hozd jót le-
 gyetek és tanuljátok meg az életet.

Szeretettel csókolunk bátyáma.

Szabó Sándor saját kezűleg írt, fiának címzett levele